

Pospíšil, Ivo

Průřez dílem znalkyně české literatury

Slavica litteraria. 2022, vol. 25, iss. 1, pp. 173-174

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2022-1-15>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/145074>

License: [CC BY-SA 4.0 International](#)

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Průřez dílem znalkyně české literatury

Ivo Pospíšil (Brno)

Ludmila Budagovová: *Z mého života s českou literaturou*. Výbor z česky publikovaných prací. Sobotka: Šrámkova Sobotka, z. s., 2021. 227 s. ISBN978-80-270-9769-2.

Ljudmila Norajrovna Budagovová (nar. 1932, v knize se uvádí počeštěně jako Ludmila) je významná ruská bohemistka, odbornice na českou literaturu 20. století, zvláště na avantgardní poezii. Narodila se v rodině slavného sovětského arménského akademika Norajra Sisakjana (1907–1966) v dnešním Tveru/Tveri (tehdy Kalinin), za války byla rodina evakuována do Kazaně, posléze do kyrgyzského Frunze (dříve Piškek, nyní Biškek). Její čeští spolupracovníci a přátelé vydali prostřednictvím zapsaného spolku Šrámkova Sobotka její české texty: v roce 2022 slaví významné životní jubileum. Svazek editovali Marie Sekerová a Jan Bílek. Na její životní dráze se podepsaly složitosti a peripetie česko-ruských a československo-ruských politických a kulturních a literárních vztahů včetně tragického roku 1968. Je dobře, že se alespoň někteří z českých bohemistů, i když zcela neoficiálně a bez okázalé podpory, rozhodli takto připomenout celoživotní práci této ruské vědkyně ve prospěch české literatury. Budagovová sehrála podobnou roli v mezinárodní a zejména přímo české bohemistice jako Sergej Nikolskij (1922–2015), který rehabilitoval svým drobným textem v padesátých letech 20. století dílo Karla Čapka, takže začalo znovu po řadě let u nás vycházet. Takovou roli sehrála Budagovová v případě české avantgardy, poetismu a surrealismu, např. V. Nezvala, i když v úvodu ke knize uvádí svoje jisté zklamání se setkáním s ním v Moskvě. Při návštěvě Slovanského oddělení Moskevské univerzity hovořil stále o socialistickém realismu – ale možná to byl jen výraz jakéhosi preventivního strachu,

zvláště když si připomeneme polemiky českých avantgardistů kolem tzv. charkovské konference v roce 1930. Budagovová jako první po dlouhém českém pústu psala o Nezvalově poetické, a hlavně surrealistické tvorbě, srovnávající ji s André Bretonem. V padesátých a šedesátých letech minulého století se stýkala s řadou českých literárních vědců, ale také samotných tvůrců, hlavně básníků: vzpomíná tu Zdeňka Pešata, Miroslava Červenku nebo Viléma Závadu. Výbor jejich článků doprovází fotografická příloha a doslov Dagmar Blümlové, velmi přesný, rázný, ale citlivý. Jen bych místy oponoval tomu, že Budagovová rozestavila světla a stíny české kultury poněkud jednostranně: vyzvedla ve srovnávacím pohledu slovenskou literaturu, což bylo objevené, ale potlačila vliv německý a schematizovala situaci českého národa v monarchii a Protektorat Böhmen und Mähren – je to sice pohled ze strany, zvenku, ale možná nám připomeneme pozapomenuté jasnější hodnotové akcenty – oproti jejich zamlžování; koneckonců takové vyhraněné pohledy mívají i jiní zahraniční bohemisté. Jak víme ze čtení jejich studií a knih, např. slavného anglického bohemisty Roberta Pynsenta (roč. 1943), u nás nezřízeně obdivovaného, ale i naopak z prací českých a slovenských filologů, kteří takto pro Rusy často neobvykle nahlízejí ruskou literaturu. Pěkně vypravená kniha má čtyři oddíly. První je již citovaný autorčin úvod, jenž nás provází po jejím životě s českou literaturou, druhý oddíl jsou souborné studie o české literatuře, třetí pojednává o jejích oblíbených autorech, čtvrtý je již zmíněný doslov Dagmar

Blümlové, životopisný přehled autorky, její bibliografie, dále literatura v češtině o ní, ediční poznámka, obrazová příloha, rejstříky a krátké anglické a ruské resumé. První statí je přehled *Česká poezie v Rusku*, objevná je statí o spojení mezi českou dekadencí a avantgardismem, ale to je paradox jen zdánlivý; jsou tu uvedeny např. Nezvalovy aluze v *Historickém obrazu z Karla Hlaváčka*, jistě bychom mohli uvádět blízkého Jakuba Demla aj. Že je český poetismus zvláštní směr je pravda, ale stejně je spojen s mezinárodními směry té doby. Za přínosný ve statí *Český poetismus v evropském kontextu* pokládám mimo jiné odkaz k různé situaci národních literatur a také zmínku o futurismu, jenž byl silný v Rusku a Polsku, ale český musela objevit až polská badatelka (Ilona Gwóźdź-Szewczenko: *Futuryzm w czeskim pejzażu literackim*. Wrocław 2009). Spojitost Karla Hynka Máchy s českým surrealismem je také

známá, ale Budagovová k tomu dodává některá zvláštní místa. Tato jakoby postmoderní aluzivnost pokračuje pak ve studii o Boženě Němcové v české avantgardní poezii (Nezval, Seifert, Halas). Česká a slovenská antifašistická poezie je předmětem další studie. Novým přístupům ruské bohemistiky k české poezii po odstranění ideologického nátlaku, jak to nazývá, jsou věnovány další práce. Třetí oddíl je věnován různým českým autorům, také Jaroslavu Haškovi, opět Nezvalovi, nejvíce však Vilému Závadovi, a obsahuje spíše osobní vyznání lidem, s nimiž se Ljudmila Budagovová stýkala (režisér Jiří Hraše, Miroslav Florian, Felix Vodička, Aleš Fetter, Jaroslava Janáčková). Záslužná a podnětná kniha, nejen jako oslava.

Smutný dodatek: Ljudmila Norajrovna Budagovová zemřela 3. 2. 2022 (viz nekrolog v přítomném čísle časopisu).

prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc.

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

ivo.pospisi@phil.muni.cz

Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.